KESKKONNAMINISTEERIUM

Kaie Karniol
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie: 14.07.2004 nr 2-7.1-FA/04/1025
Meie: 28.07.2004 nr 5-6/6788 -3

Vastus Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule *"Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"*

Austatud peakontrolör

Keskkonnaministeerium tutvus kontrolliaruande eelnõu "*Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta*" ja esitab alljärgnevalt oma seisukohad ja selgitused kontrolliaruandes esitatud märkuste kaupa.

2.1.1. Tütar- ja sidusettevõtjate kajastamine
Ei nõustu märkusega ja anname järgmise selgituse.
Keskkonnaministeerium pidi kajastama oma 2003. aasta aastaaruandes tütar- ja sidusettevõtete varad kapitaliosaluse meetodil, sealhulgas ka Riigimetsa Majandamise Keskuse (*RMK*) omakapitali summas 566 492 776.00 kr.
Nõustume Teie seisukohaga, et RMK puhul on tegemist riigiasutuse, mitte tütar- või sidusettevõttega, kuid selline kohustus tulenes rahandusministri 11.12.2003.a määrusest nr 105 *Riigi raamatupidamise üldeeskiri* (RTL 2003,130,2103) §35 lg2 p3.
RMK kajastamist aastaaruandes nõudis ka Riigi pearaamatupidaja Juta Maar meile edastatud e-kirjas 15.05.2004.a.

2.1.2. Riigieelarveliste eraldiste kasutamine ja kajastamine
Nõustume märkusega ja anname järgmise selgituse.
Alates 2003.a. on Keskkonnaministeeriumi *(KKM)* eelarvesse lülitatud ka SA Keskkonnainvesteeringute Keskus *(KIK)* kaudu korraldatavad välisabi projektide vahendid. Väljamaksed eelarvest tööde teostajatele tegi Rahandusministeeriumi rahvusliku fondi osakond KIK-i taotluse alusel, mistõttu puudus Keskkonnaministeeriumi raamatupidamisüksusel operatiivne info välisabi kasutamisest. Keskkonnaministeeriumi 2003.a raamatupidamise aruandes välisabi

Toompuiestee 24
15172 TALLINN
telefon 626 2802
faks 626 2801
e-post: min@ekm.envir.ee
Reg. nr 70001231

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 28.07.04 Reg nr 2-7.1-FA/04/1025-2

vahendite ülekandmisena KIK-le kajastatud summa on 12 554 536.00 kr võrra suurem KIK-i välisabi kasutamise täpsustatud andmetest.
Mööname viga, mis tekkis sellest, et Keskkonnaministeeriumi raamatupidamisüksus võttis aluseks KIK poolt esitatud 2003.a. I poolaasta andmed, millised olid ka sisestatud Riigikassa poolt raamatupidamisarvestuse infosüsteemi. KIK-i 2003. a kulude koondtabel edastati Keskkonnaministeeriumile alles 2004.a aprillis ning eksimus tekkis nende andmete mittevõrdlemisest.
Teostame parandused.

Eelarvelise eraldise kasutamise lepingust KIK ja KKM vahel
2003 aastal kehtis KIK ja KKM vahel välisabivahendite (ISPA) kasutamise korraldamiseks leping 11.06.2001.a.
2004.a. on KKM ja KIK vahel sõlmitud järgmised välisabi vahendite kasutamist reguleerivad lepingud:

1. *Koostööleping ISPA projektide elluviimiseks* nr 1-18/1 15.jaanuarist 2004 (kehtis kuni 14.mai 2004 – EL ühinemine);
2. *Rakendusüksuse ülesannete täitmise haldusleping* nr M-21-1-2004/380 14.maist 2004.a. (Ühtekuuluvusfondi vahendite kasutamine);
3. *Rakendusüksuse ülesannete täitmise haldusleping* nr M-21-1-2004/378 14.maist 2004 (ERDF vahendite kasutamine).

Teie leiate, et KKM pidi sõlmima nii 2003.a ja peab ka käesoleval aastal sõlmima täiendavad lepingud KIK-ga eelarvelise eraldise kasutamise kohta.

Leiame, et nimetatud lepingute alusel on määratud selgelt nii KKM kui ka KIK-i kui rakendusüksuse ülesanded välisabi vahendite kasutamisel. Nii ISPA (ÜF) kui ka ERDF vahendite kasutamiseks on vastu võetud eriseadus- *Struktuuritoetuste seadus* ning selle rakendusaktid, milles on täpselt määratletud välisabivahendite kasutamise kord. Näiteks ISPA puhul toimub vahendite kasutamine ainult kindlate projektide rahastamiseks mis omakorda tugineb Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud *ISPA strateegiale.*

Kuigi nimetatud lepingutes pole viidet *Riigieelarve seadusele* ja Vabariigi Valitsuse 21.01.2003 määrusele nr 13 " *Riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sõlmimise tingimused ja kord 2003. aastal"* ning samuti pole otsesõnu kasutatud mõistet *"riigieelarvest eraldiste kasutamine"* on need küsimused ülalnimetatud lepingutes käsitletud.
Leiame, et antud kontekstis rakendub eriseadusena *Struktuuritoetuse seadus,* 2003.a. aga olid selleks *ISPA eeskiri* ja EL aktid.
Ka pole võimalik nende lepingute sõlmimisel olnud järgida vastavat Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud lepingute sõlmimise korda, kuna nt KIK ei saa esitada lepingu sõlmimiseks taotlust koos tegevuskavaga, võimalik pole nimetada eraldi kõiki neid projekte milleks eraldis on määratud (nt ERDF puhul selgub see alles taotluste esitamisel, ÜF puhul aga on see juba ISPA strateegias sätestatud).
Ka ei saa olla nimetatud leping KIK-le ega ka Riigikassale riigieelarvest väljamakse tegemise korralduse alusdokumendiks- selleks on projektiga seonduvad väljamaksedokumendid (toetuse saajaga sõlmitud sihtfinantseerimise lepingud, töövõtulepingud jms), samuti on halduslepingu täitmise aruandlus reguleeritud juba vastavates eriseadustes või EL õigusaktides jne.

Nimetatud halduslepingute ülevaatamisel oleme nõus lepinguid täiendama vastava sõnastuse ja viidetega.
Teatame, et 2004.a. toimub välisvahendite raamatupidamislik arvestus vastavalt *Struktuuritoetuste seadusele* ja selle rakendamisaktidele.
Nendime, et antud juhul pole võimalik täita Teie poolt esitatud nõuet, et KKM toimuks välisabivahendite raamatupidamislik arvestus. See eeldaks kõikide projektidokumentide kopeerimist ning säilitamist üheaegselt nii KKM-s kui KIK-s.
Küll teatame, et käesoleval ajal on läbirääkimised Rahandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi vahel, et antud olukord nii välisabivahendite kui ka keskkonnatasude vahendite kasutamise ja KKM- KIK- Rahandusministeerium vahelised suhted viia seaduste ning *hea raamatupidamise tavaga* kooskõlla.

2.3.1. Saastetasu asendamise arvestus raamatupidamises
Nõustume tähelepanekuga ning arvestame sellega 2004.a bilansi koostamisel.
Viime sisse saastetasu asendamise lepingute osas raamatupidamise arvestuse ning töötame välja sisekontrolli protseduurid.

2.3.2. Riigihangete seadus
Nõustume tähelepanekuga ja anname järgmise selgituse.

AB Raidla ja Partnerid õigusabi teenus
Enne kohtuprotsessi algust oli ja on õigusabi teenuse maksumust raske ennustada - esialgselt õigusabi tellides eeldati teenuse maksumuse aasta arvestuses koos käibemaksuga tulevat alla 100 000 krooni. Kohtuprotsessi käigus selgus teenuse maksumuse suurus, ületades *Riigihangete seaduses* ette nähtud piirmäära.
Õigusabi teenuse lepingut sõlmides ei osanud me teenuse eeldatavat kogumaksumust ning teenuse täitmiseks kuluvat aega ette näha. Tunnistame oma viga.
Samas juhime tähelepanu asjaolule, et õigusabi teenuse tellimise korral on ka seaduseandja erandina riigihangete seaduse *(RHS)* uues 01.01.04 jõustunud redaktsiooni §-s 4 lg 4 kehtestanud, et ostja (siin: KKM) ei ole kohustatud rakendama sellise teenuse puhul RHS-s sätestatud korda (st korraldama riigihanke avatud menetlust), kuna vastava lepingu sõlmimisel pole eelnevalt võimalik prognoosida teenuse maksumuse suurust . Seega leiame, et tegemist pole olulise veaga.
AS Vaba Maa ja OÜ Sarma teenuste tellimise küsimuses oleme võtnud tarvitusele meetmed edaspidi sarnaste juhtumite vältimiseks.

2.3.3. Riigivaraseadus
Nõustume tähelepanekuga, antud probleem on teadvustatud ja küsimust on asutud lahendama.

2.3.4. Nõuete kajastamine
Keskkonnaministeeriumi bilansis kajastatud nõue RMK vastu summas 19 002 744.00 kr on kajastatud RMK poolt esitatud õiendi alusel ja käesoleva kirja punktis 2.1.1. viidatud riigi pearaamatupidaja juhiste ja *Riigi raamatupidamise üldeeskirja* alusel.
Antud probleem on käesoleval ajal menetlemisel ka Rahandusministeeriumis.

2.3.5. Kohustuste kajastamine
Keskkonnakasutusest laekuvate tasude osas oleme probleemi ministeeriumis teadvustanud ning sellega tegeletakse aktiivselt.

Käesoleval ajal valitseb olukord, kus Rahandusministeeriumi valitsemisalas olev sihtasutus (KIK) kasutab keskkonnakasutusest laekuvaid summasid, mis on KKM bilansis.
Keskkonnakasutusest laekuvate tasude osas on KKM-s menetlemisel uus seaduse eelnõu *Keskkonnakasutusest laekuvate rahade kasutamise seadus*, mille kohaselt soovitakse muuta SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse valitsemisala - st et ta viiakse üle Rahandusministeeriumi valitsemisalast Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse. Sellekohased läbirääkimised Rahandusministeeriumiga käivad ning seaduse eelnõu planeeritakse esitada kooskõlastamisele Vabariigi Valitsusele 15.augustiks k.a.
Seaduse eelnõu kohaselt toimub keskkonnaprogrammide rahastamine keskkonnaministri poolt kehtestatud korra kohaselt ning KIK ja KKM vahelised suhted sätestatakse seejärel halduslepingus (sh siis ka riigieelarveliste eraldiste kasutamise kord).
Käesoleval ajal reguleerib KKM ja KIK suhteid keskkonnaprogrammide rahastamisel koostööleping 11.11.2002.
Keskkonnaministeerium on näidanud oma 2003.a bilansis on kohustusena KIK-i ees summa 9 564 175.00 kr. Oleme käitunud antud toimingu juures Rahandusministeeriumi pearaamatupidaja Riina Virkus poolt antud soovituste (teatis nr 4 25.03.04) kohaselt.

2.3.6. Puhkusekohustuse kajastamine.
Nõustume tähelepanekuga. Puhkusereservi kohustuse kajastamisel võttis raamatupidamistüksus arvestusest ekslikult välja ettemakstud puhkusepäevade summa. Teostame parandused.

2.4. Riigikontrolli ettepanekud
Esitame lisas 1 rakenduskava teostatud ettepanekute elluviimiseks.

3.1.1. Keskkonnakasutusest laekuvate tasude sissenõudmine ja viivise nõudmine
Nõustume osaliselt tähelepanekuga ja anname järgmise selgituse.
Maakondlike keskkonnateenistuste finantsalase tegevuse korrastamine toimus 2003.a. jooksul. Alates 01.01.03 tsentraliseeriti keskkonnateenistuste raamatupidamis-arvestuse korraldamine.
Alates 01.01.2004 on keskkonnateenistuste koosseisudes ettenähtud finantsisti ametikoht, kelle üks töövaldkondi ongi tõhustada keskkonnakasutusega seotud tasude laekumist ja sissenõudmist, selgitada laekumiste tõenäosust ja teha õigeaegselt vajalikke ettepanekuid.
Oleme seisukohal, et kavandatud abinõud aitavad parandada keskkonnakasutusest laekuvate tasudega seonduvat tegevust. Nagu eelpool märgitud on 2004.a korrastamisel ka keskkonnatasude laekumise korraldamine, milleks on välja töötatud ministeeriumi poolt seaduse eelnõu *Keskkonnakasutusest laekuvate rahade kasutamise seadus*.
Nimetatud seaduses on reguleeritud ka viiviste sissenõudmine.

3.1.2. Ministeeriumisisene töökorraldus
Nõustume tähelepanekuga ja anname järgmise seletuse.

Tunnistame vajadust määratleda täpsem kord mobiiltelefoni saamise ja kasutamise, autode kasutamise ja kütusekaartide saamise ja kasutamise kohta. Töötame välja vastavad täpsemad korrad.
Eelnõus on toodud väide, et tegelik kütusekaardi limiit ei pruugi kattuda käskkirjas kehtestatuga. Juhime tähelepanu, et viidatud kantsleri 17.03.03 käskkirjas nr 165 oli kehtestatud mitte ühe, vaid kümne kuu limiit kokku, jättes kasutajale võimaluse limiidi piires planeerida kulud erinevatel perioodidel vastavalt vajadusele.

3.2. Riigikontrolli ettepanekud
Esitame lisas 1 rakenduskava teostatud ettepanekute elluviimiseks.

4. Kokkuvõte Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi *(EMHI)* auditist
Riigikontroll on koostanud kontrolliaruande *„Riigikontrolli arvamus Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi 2003.a. raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta“* 03.06.04 nr 2-7.1-FA/04/812, mille kokkuvõte on esitatud ka KKM 2003 aastaaruande kontrolliaruandes.
Nimetatud EMHI kontrolliaruandele on KKM esitanud oma seisukohad ka kirjas 26.05.04 nr 5-5/4460-2.
Keskkonnaministrile tehtud ettepanekute osas teatame, et oleme ministri käskkirjaga kohustanud EMHI peadirektorit Jaan Saart võtma meetmed tarvitusele Teie poolt nimetatud märkuste ja ettepanekute osas. Kontrolli meetmete rakendamise üle teostab siseauditi osakond ning esitab tulemustest kokkuvõtte ministrile.

Esitame käesoleva kirja lisas Teie poolt esitatud märkuste ja ettepanekute ministeeriumis rakendamise kava. Täitmise kontrolli teostab siseauditi osakond.

Täname meeldiva koostöö eest!

Lugupidamisega

Villu Reiljan
Minister

Kalju Kukk 6262 815
Tiit Tamm 6262 806
Helgi Kook 6262 924
Tiina Mitt 62 62 885

Lisa: Riigikontrolli poolt esitatud märkuste ja ettepanekute rakendamise kava

LISA 1

KKM vastusele Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõule *"Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003.a. aasta raamatupidamise aastaaruande ja majandustehingute seaduslikkuse kohta"*

RIIGIKONTROLLI POOLT ESITATUD MÄRKUSTE JA ETTEPANEKUTE RAKENDAMISE KAVA

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
	Riigikontrolli aruande eelnõus p 2.4 toodud ettepanekud (lk 10)			
1	Korrigeerida 31.12.03 seisuga koostatud bilansi liigselt kajastatud finantsinvesteeringute osas	Ei ole võimalik täita- vastuolu *Riigi raamatupidamise üldeeskirja § 35 lg 2 p 3* Läbirääkimised Rahandusministeeriumis		
2	Sõlmida SA-ga KIK riigieelarvelise kasutamise leping	On olemas, halduslepingute uuendamisel parandame sõnastust. Läbirääkimised Rahandusministeeriumis	Halduse uja õiguse asekantsler Uno Veering	Jooksvalt
3	Mitte kajastada KKM bilansis nõuet RMK vastu	Ei ole võimalik täita- vastuolu *Riigi raamatupidamise üldeeskirja § 35 lg 2 p 3* Läbirääkimised Rahandusministeeriumis		
4	Mitte kajastada KKM bilansis kohustusena SA KIK ees 31.12.03 seisuga ülekandmata tasusid	Parandada bilansis vead	Rahandusosakonna spetsialist Helgi Kook	Täidetud
5	Pidada bilansivälist arvestust saastetasu asendamise lepingutest tulenevate nõuete üle	- Kehtestada kord (nt raamatupidamise siseeeskirjas) saastetasu asendamise lepingutest tulenevate nõuete raamatupidamisliku arvestuse osas; - määrata isik(ud), kes vastutavad eelnimetatud nõuete arvestuse eest	Rahanduse osakonna juhataja Kalju Kukk	1.11.04

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
6	Täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud riigihanke seaduse täitmine, näiteks otsustada riigihanke korraldamise vajadus eelarvestamise protsessis	- Alates 2004 algusest kehtib ministeeriumis *Riigihangete teostamise kord,* mille kohaselt on seatud riigihangete eest vastutavatele isikutele ranged kohustused. - Kaaluda riigihangete seadust eiranud isikute osas distsiplinaarkaristuse kohaldamist	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm Kantsler (Saaremaa KKT - OÜ Sarma arvutitehnika ost ja hooldus- osas) ja AS Vaba Maa – trükitööde ost osas	Täidetud 1 kuu jooksul
7	Lõpetada riigile kahjulik üürileping ja müüa vara või küsida üürileandmise eest turuhinda	Lähtudes Riigivaraseaduse § 7 lg 3 esitada ettepanekud kantslerile otsustamaks kas: - lõpetada 16.02.00 sõlmitud Viljandis Paala tee asuva eluruumi üürileping ja võõrandada eluruum, - või muuta üürilepingut üüri suuruse osas, et see vastaks turuhinnale	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm teha ettepanekud kantslerile	01.10.04
8	Korraldada puhkusereservi arvestus nii, et kohustusi ega ettemakstud puhkust ei saldeeritaks	Teostada parandused aastaaruandes	Pearaamatupidaja asetäitja Helgi Kook	Täidetud
	Riigikontrolli aruande eelnõus p 3.2 toodud ettepanekud (lk 12)			

Jrk nr	*Riigikontrolli ettepanekud keskkonnaministrile*	*Ülesanne*	*Täitja Keskkonna-ministeeriumis*	*Täitmise tähtaeg*
1	Nõuda sisse KKM-le laekumata tasud	Kehtestada peale Keskkonnatasudest laekuva raha kasutamise seaduse kehtestamisel detailsem kord keskkonnatasudest laekuvate tasude ja viiviste sissenõudmiseks. Määrata vastutavad täitjad Nimetatud kord on kehtestatud juba ülalnimetatud seaduse eelnõus.	Kantsler	Peale seaduse kehtestamist
2	Arvestada ja nõuda viivist tasumata summade pealt	sama		
3	Tugevdada ministeeriumi sisekontrollisüsteeme järgmiselt:			
	- Töötada välja mobiiltelefoni saamise ja kasutamise kord,	Üle vaadata ja kehtestada mobiiltelefonide saamise ja kasutamise kord (sh limiidid)	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
	- töötada välja autode kasutamise kord	Töötada välja ja kehtestada nii KKM kui ka isiklike sõiduautode ametisõitudeks kasutamise kord	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
	- töötada välja kütusekaartide saamise ja kasutamise kord	Töötada välja ja kehtestada kütusekaartide saamise ja kasutamise kord (sh limiidid)	Haldusosakonna juhataja Tiit Tamm	1.11.04
4	Tagada ministeeriumis kehtestatud reeglitest kinnipidamine	Määrata eelpooltoodud punktis 3 nimetatud tegevuste üle järelevalvet teostav isik(ud) eelnimetatud kordades või vastavate töötajate ametijuhendites	Kantsler	1.10.04
5	Tagada kululimiite kehtestavate käskkirjade õigeaegne kinnitamine	Määrata tähtajad eelnimetatud kordades sätestatud toimingute teostamiseks	Kantsler	1.10.04
6	Likvideerida vastuolu ministeeriumisiseselt kehtestatud kulude piirmäära ja sõlmitud lepingute vahel	Järgida nõuet eelnimetatud kordades	Kantsler	1.10.04

Koostanud: Tiina Mitt 27.07.04

RAHANDUSMINISTEERIUM

Pr Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Teie 14.07.2004. a nr 2-7.1-FA/04/1026

Meie 02.08.2004 nr I-1.13/9561

Kontrolliaruande eelnõu "Riigikontrolli arvamus Keskkonnaministeeriumi kui üksikasutuse 2003. aasta raamatupidamise aastaaruande ja tehingute seaduslikkuse kohta"

Austatud Pr Karniol

Esitame Rahandusministeeriumi poolsed kommentaarid kontrollaruande eelnõus rahandusministrile tehtud ettepanekutele.

Keskkonnaministeeriumi eelarvest SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) ettenähtud väliabi eraldiste ülekandmise kord on alates käesoleva aasta maist ümber korraldatud. KIK on avanud välisabi vahendamiseks oma kontod riigikassas. Kontode vaatamise õigus on antud Keskkonnaministeeriumile. Keskkonnaministeeriumi ja KIK vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt lisab KIK toetuste saajatele ülekannete tegemisel riigieelarve klassifikaatorid nii, et riigieelarve täitmise aruandes kajastub välisabi andmine automaatselt.

Lugupidamisega

Taavi Veskimägi
Minister

Juta Maar
611 3499
juta.maar@fin.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 03.08.04 Reg.nr 2-7.1-FA/04/1026-21

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee

Reg. kood 70000272